Nationella läkemedelslistan – vägledning för TakeCare-användare

Innehåll

Bakgrund **2**

Behörighet att läsa NLL **2**

Åtkomst via TakeCare 2

Åtkomst till NLL för vuxna patienter **3**

Tillfälligt samtycke 3

Förmodat samtycke 3

Samtycke nekas eller saknas 3

Nödåtkomst 3

Dossamtycke 3

Åtkomst till NLL för barn under 18 år **4**

Barn under 15 år 4

För barn mellan 15 och 18 år krävs mognadsbedömning 4

Tillfälligt samtycke 4

Samtycke nekas eller saknas 4

Nödåtkomst 4

Spärrar **4**

Spärrar och dolda vårdenheter i TakeCare 4

Spärrar i NLL 5

Integritetsspärr 5

Sekretesspärrar 5

Arbetssätt **6**

TakeCare 6

Utfärdande av e-recept 6

Fliken Visa NLL 6

Funktionen DIFF 6

Pascal 7

Förskrivningskollen 7

Reservrutin vid driftstörning 7

Avsluta och makulera förskrivning 7

Skapa och häva vårdnadhavarspärr 7

Skapa och häva spärr av behandlingsorsak 7

Vid reservnummer 7

Vid skyddade personuppgifter 8

e-recept 8

Pappersrecept med ofullständiga personuppgifter 8

Fritidsförskrivning 8

Länkar **8**

Versionshistorik **9**

Region Stockholm

Framtagen av: Se versionshistorik, s.9

Godkänd av: Se versionshistorik, s.9

Giltig fr.o.m. 2026-11-17 **Giltig längst t.o.m.** 2028-11-16 **Version:** 1.5

Region Gotland

Bakgrund

Detta dokument är en gemensam riktlinje för alla vårdgivare som använder TakeCare i Region Stockholm och Gotland. Respektive vårdgivare ansvarar för att dessa riktlinjer implementeras i egen verksamhet.

Nationella Läkemedelslistan (NLL) har som syfte att ge hälso- och sjukvården, apoteken och patienten samma bild av patientens förskrivna och uthämtade läkemedel. NLL visar information om patientens samtliga förskrivningar och dess uttag. Detta gäller oavsett vilket system som används vid förskrivning och vilket apotek som expedierar recept.

Patienten tar del av information i NLL via e-tjänsten Läkemedelskollen, som nås antingen via E-hälsomyndigheten eller via 1177.se/Läkemedelstjänster.

Hälso- och sjukvårdspersonal har tidigare haft åtkomst till NLL endast via Förskrivningskollen. Nu inför TakeCare läsfunktionalitet i NLL, vilket innebär att användare kan läsa NLL genom att klicka på den nya fliken ”Visa NLL” i Läkemedelsjournalen.

Behörighet att läsa NLL

Legitimerad användare enligt nedan samt AT-läkare och underläkare har behörighet att läsa information i NLL. Observera att det är uppgifter i HSA/EK som styr åtkomsten till NLL och inte användarens behörighetsprofil i TakeCare.

- Läkare
- Sjuksköterska
- Barnmorska
- Dietist
- Farmaceut
- Tandläkare
- Tandhygienist

Åtkomst via TakeCare

Åtkomst till NLL ska i huvudsak ske via TakeCare.

Via den nya fliken “Visa NLL” i Läkemedelsjournalen får användaren tillgång till läsfunktionalitet i NLL. Vid klick på fliken måste användaren registrera åtkomsttyp som gäller för den aktuella vårdkontakten. I samband med detta görs en behörighetskontroll för åtkomst till NLL hos E-hälsomyndigheten.

Införandet av läsfunktionalitet i NLL ger inte TakeCare skrivfunktionalitet mot NLL. Det finns därför vissa funktioner som användare av TakeCare i Region Stockholm och Gotland kommer att behöva utföra i Förskrivningskollen. *För mer information se avsnittet Arbetssätt/Förskrivningskollen.*

Åtkomst till NLL för vuxna patienter

För att få åtkomst till förskrivningar i NLL måste användare först registrera vilken typ av åtkomst som används för det aktuella vårdärendet. Åtkomsttypen gäller på vårdenheten som vårdärendet äger rum. Samtycket slutar gälla när vårdärendet upphör. Vissa åtkomsttyper kräver ett samtycke från patienten.

Tillfälligt samtycke

Åtkomsttypen förutsätter att patienten lämnar samtycke. Åtkomsttypen ger information om patientens förskrivningar och dess uttag. För att ta del av recept som patienten eventuellt har spärrat i NLL, krävs ytterligare ett samtycke från patienten, som patienten lämnar efter att åtkomsten har registrerats. *För mer information se avsnittet Spärrar i NLL/Integritetsspärr.*

Patient har möjlighet att ta tillbaka ett tidigare lämnat samtycke, genom att meddela vårdpersonal på vårdenheten som tagit emot samtycket. Patienten måste legitimera sig i samband med detta.

Förmodat samtycke

Åtkomsttypen används när patienten är stadigvarande oförmögen att lämna samtycke och användare förmodar att patienten inte skulle motsäga sig detta. Exempel: Hemsjukvårdspersonal behöver komma åt information i NLL om patient med kognitiv svikt. Åtkomsttypen ger information om patientens förskrivningar och dess uttag.
För att ta del av information som patienten eventuellt har spärrat i NLL används i stället åtkomsttypen Nödåtkomst.

Samtycke nekas eller saknas

Åtkomsttypen ger information till användare med förskrivningsrätt om det finns särskilda läkemedel (till exempel narkotikaklassade läkemedel) förskrivna de senaste 24 månaderna. Information om *vilka* särskilda läkemedel som är förskrivna visas *inte*.

Nödåtkomst

Åtkomsttypen används vid medicinsk nödsituation när patienten är oförmögen att lämna samtycke. Åtkomsttypen ger information om patientens samtliga förskrivningar och dess uttag, även information som patienten eventuellt har spärrat i NLL.

Dossamtycke

Dospatienter har ett dossamtycke som skapas när patienten registreras i Pascal. Dossamtycket ger behöriga användare direktåtkomst till NLL. Det innebär att listan med förskrivningar öppnas direkt utan att användare behöver registrera åtkomsttyp. Åtkomsttypen ger information om patientens samtliga förskrivningar och dess uttag, även information som patienten eventuellt har spärrat i NLL.

Åtkomst till NLL för barn under 18 år

För tillgång till information om förskrivningar i NLL måste användare registrera vilken typ av åtkomst som gäller för det aktuella vårdärendet. Åtkomsttypen gäller på vårdenheten som vårdärendet äger rum. Vissa åtkomsttyper kräver ett samtycke från patienten.

Barn under 15 år

För barn under 15 år har användare *alltid* direktåtkomst till NLL. Det innebär att listan med förskrivningar öppnas direkt utan att användare behöver registrera åtkomsttyp. Åtkomsttypen ger information om patientens samtliga förskrivningar och dess uttag.

För barn mellan 15 och 18 år krävs mognadsbedömning

När patienten är mellan 15 och 18 år måste användare utföra en mognadsbedömning. Det innebär att ta ställning till om minderårig patient är tillräckligt mogen för att förstå vilka konsekvenser ett samtycke till NLL innebär (vilket borde gälla i flertalet fall):
Om barnet INTE bedöms vara moget, sker direktåtkomst till NLL som för barn under 15 år.
Om barnet bedöms vara moget måste barnet lämna ett samtycke precis som vuxna patienter.

Tillfälligt samtycke

Åtkomsttypen förutsätter att patienten lämnar samtycke. Åtkomsttypen ger information om patientens samtliga förskrivningar och dess uttag.

Samtycke nekas eller saknas

Åtkomsttypen ger information till användare med förskrivningsrätt om det finns särskilda läkemedel (t.ex. narkotikaklassade läkemedel) förskrivna de senaste 24 månaderna. Information om vilka särskilda läkemedel som är förskrivna visas inte.

Nödåtkomst

Åtkomsttypen nödåtkomst används vid medicinsk nödsituation. Då krävs det ingen mognadsbedömning. Åtkomsttypen ger information om patientens samtliga förskrivningar och dess uttag.

Spärrar

Spärrar och dolda vårdenheter i TakeCare

Enligt Patientdatalagen (2008:255) har patienten rätt att motsätta sig att uppgifter är tillgängliga för vårdpersonal vid annan vårdenhet eller vårdprocess. När patienten väljer att spärra sin läkemedelsdokumentation i TakeCare, spärras information om ordinationer, administreringar och recept. Det innebär att användare på vårdenheter utanför spärren, inte kan läsa informationen som är dokumenterad på den spärrade enheten.
Vissa enheter i TakeCare är skapade som dolda/skyddade vårdenheter. För samtliga patienter på dold/skyddad vårdenhet visas inga läkemedel- eller övrig journaldokumentation för användare på enheter utanför den dolda vårdenheten.

Vid förskrivning från spärrade eller dolda/skyddade vårdenheter i TakeCare, förs ändå information över till NLL, annars kan inte patienten hämta ut sina läkemedel på apotek. Patient över 18 år kan själv spärra sin receptinformation via Läkemedelskollen för att informationen inte ska vara synlig i NLL. För att hälso- och sjukvårdspersonal ska kunna ta del av spärrade recept, krävs ytterligare ett samtycke från patienten.

Spärrar i NLL

Enligt *lag om nationell läkemedelslista (2028:1212)* har både patient och förskrivare möjlighet att dölja uppgifter om förskrivningar och dess uttag.

Integritetsspärr

Av integritetsskäl kan patient som är 18 år och äldre spärra information om förskrivningar och dess uttag i NLL. Detta görs i Läkemedelskollen eller genom att patienten skickar en blankett till E-hälsomyndigheten. För att hälso- och sjukvårdspersonal tillfälligt ska kunna överskrida den spärrade informationen, krävs ytterligare ett samtycke, som patienten lämnar efter att åtkomsttypen registrerats.

Användare med förskrivningsrätt ser dock om den spärrade informationen rör särskilda läkemedel (till exempel narkotikaklassade läkemedel) förskrivna under de senaste två åren, utan att patienten lämnar ett ytterligare samtycke.

Samtycke att se spärrade förskrivningar är tillfälligt och måste tas varje gång användaren ansluter till NLL. Observera att integritetsspärren endast försvinner helt om/när den tas bort av patienten via Läkemedelskollen eller genom patientens begäran till E-hälsomyndigheten.

Sekretesspärrar

Om användare med förskrivningsrätt bedömer att patienten far illa genom att ta del av viss information om förskrivningar och dess uttag, kan dessa uppgifter av sekretesskäl spärras i NLL. Detta görs i Förskrivningskollen. Sekretesspärrar kan överskridas av användare med förskrivningsrätt utan samtycke från patienten.

Vårdnadshavarspärr

Vårdnadshavarspärr skapas för att skydda patienter under 18 år från att vårdnadshavare/ombud ska ta del av information om förskrivningar och dess uttag i NLL. Vid vårdnadhavarspärr visas inte förskrivningen eller dess uttag i Läkemedelskollen, på utskrifter från NLL eller i apotekens e-handelssystem. *För mer information se avsnittet Arbetssätt/Skapa och häva vårdnadhavarspärr.*

Spärr av behandlingsorsak

Användare med förskrivningsrätt kan spärra behandlingsorsak om det bedöms att patienten skulle ta skada av att se informationen. Vid spärr av behandlingsorsak visas inte informationen i Läkemedelskollen. Behandlingsorsak kan endast spärras i Förskrivningskollen eller i system som har skrivfunktionalitet för NLL.
För mer information se avsnittet Arbetssätt/Skapa och häva spärr av behandlingsorsak.

Arbetssätt

TakeCare

Utfärdande av e-recept

Användare av TakeCare i Region Stockholm och Gotland, som har förskrivningsrätt, ska ordinera och utfärda recept i TakeCare precis som tidigare. Egna förskrivningar och förskrivningar från andra vårdgivare i sammanhållen journal ska avslutas och makuleras i TakeCare precis som tidigare.

Fliken Visa NLL

Åtkomst till NLL bör göras när hälso- och sjukvårdspersonal behöver information om förskrivningar utanför journalsystemet TakeCare och om uttag av läkemedel.

Exempel på sådana situationer är:

- Vid uppdatering av patientens läkemedelsordinationer
- Vid förnyelse av recept
- I samband med fördjupade läkemedelsgenomgångar
- Vid akutbesök och besök i öppenvård
- Vid inskrivning i slutenvård, hemsjukvård, särskilt boende eller ASIH
- Vid utskrivning från slutenvården
- När patient vårdats hos vårdgivare som använder annat journalsystem än TakeCare

Funktionen DIFF

Vid åtkomst till patientens förskrivningar i NLL används DIFF-funktionen för att se om förskrivning i NLL har motsvarande ordination i TakeCare.

För samtliga förskrivningar som har en DIFF ska användare med förskrivningsrätt ta ställning till om patientens läkemedelsbehandling behöver justeras. Syftet är att aktuella förskrivningar i NLL ska finnas som ordinationer i TakeCare:

- Om förskrivare bedömer att informationen från förskrivningen i NLL är det korrekta, bör ordinationen i TakeCare justeras.
- Om informationen från förskrivningen i NLL är korrekt och motsvarande ordination i TakeCare saknas, finns möjlighet att skapa ny ordination i TakeCare utifrån informationen i NLL.
- Om förskrivare bedömer att förskrivningen i NLL är felaktig eller inte aktuell, ska förskrivningen makuleras eller avslutas i Förskrivningskollen. Vid behov tas kontakt med ansvarig förskrivare för ställningstagande till makulering/avslut. Nytt recept utfärdas sedan i TakeCare, med utgångspunkt från den aktuella ordinationen.

Observera att de läkemedelsordinationer som inte hanteras via recept, till exempel rekvisitionsläkemedel eller receptfria läkemedel, hanteras enligt lokala rutiner.

Pascal

Användare av TakeCare i Region Stockholm och Gotland ska endast använda Pascal för förskrivning till dospatienter, det gäller även vid förskrivning av helförpackningar. Samtliga förskrivningar i Pascal ska ordineras i Läkemedelsjournalen i TakeCare. Funktionen DIFF i fliken Visa NLL används som stöd för att uppdatera patientens Läkemedelslista. *För mer information se avsnittet Arbetssätt/TakeCare/Funktionen DIFF.*

Förskrivningskollen

Användare av TakeCare i Region Stockholm och Gotland ska endast använda Förskrivningskollen vid särskilda tillfällen:

Reservrutin vid driftstörning

Förskrivningskollen används som reservrutin vid driftstörning i TakeCare. Observera att förskrivningar utförda i Förskrivningskollen vid driftstörning i TakeCare i efterhand måste synkroniseras gentemot dokumentation i Läkemedelsjournalen i TakeCare. För det ändamålet används funktionen DIFF. *För mer information se avsnittet Arbetssätt/TakeCare/Funktionen DIFF.*

Avsluta och makulera förskrivning

Användare kan när det är motiverat använda Förskrivningskollen vid avslut och makulering av förskrivningar som är skapade i andra journalsystem än TakeCare. Makulering kan endast ske för förskrivningar där det inte gjorts några uttag.

Skapa och häva vårdnadhavarspärr

- Vårdnadshavarspärr kan skapas och hävas i Förskrivningskollen.
- Vårdnadshavarspärr ska endast hävas av den förskrivare som har skapat spärren.

Skapa och häva spärr av behandlingsorsak

- Spärr av behandlingsorsak kan skapas och hävas i Förskrivningskollen om förskrivningen skapas i Förskrivningskollen eller i system som har skrivfunktionalitet för NLL, till exempel Pascal 3.0.
- Spärr av behandlingsorsak ska endast hävas av den förskrivare som har skapat spärren.

Vid reservnummer

NLL visar inte receptinformation för patienter med reservnummer då det saknas ett nationellt system för hantering av reservnummer.

Vid utfärdande av recept i TakeCare till patienter med reservnummer förs uppgifter om patientens födelsedatum, det vill säga år, månad och dag, över till E-hälsomyndigheten och NLL. Uppgifterna hämtas från Patientuppgifter i TakeCare. Patientens reservnummer visas inte i apotekets system. Däremot ser de patientens födelsedatum, annars kan de inte expediera receptet.

Vid skyddade personuppgifter

e-recept

Huvudregeln vid skyddade personuppgifter är att journalföring och utfärdande av recept ska ske i TakeCare. Patientens fullständiga personnummer är angivet i patientjournalen i TakeCare och följer med förskrivningen, men patientens namn är ersatt med "Skyddade personuppgifter". Beslutet att skicka recept elektroniskt som e-recept fattas i samråd med patienten.

Pappersrecept med ofullständiga personuppgifter

Pappersrecept är i huvudsak reservrutin för akuta recept vid driftstörningar. Vid enstaka tillfällen kan pappersrecept behövas för patienter med skyddade personuppgifter (till exempel om hotbilden finns inom vård eller apotek).

Om beslut fattas att förskrivning ska ske på papper ska följande uppgifter dokumenteras:

- På pappersreceptet ska *"Skyddade personuppgifter"* anges i stället för patientens namn
- Ange patientens födelsedatum, det vill säga år-mån-dag. Ange **INTE** patientens sista siffror i personnumret
- Förskrivningen ska dokumenteras i journaltext i TakeCare, eller i pappersjournal (vid undantagsfall)

När apoteket expedierar ett pappersrecept med ofullständiga personuppgifter förs patientens födelsedatum över till NLL. Informationen visas dock inte i Läkemedelskollen, Förskrivningskollen, fliken Visa NLL eller Pascal. Uttag från pappersrecept som endast innehåller patientens födelsedatum, registreras inte i NLL.

Fritidsförskrivning

Fritidsförskrivare är personer som utfärdar läkemedel utanför sitt arbete, pensionerade förskrivare och andra förskrivare utan vårdgivare. De kan logga in i Förskrivningskollen med e-legitimationen Freja e-ID Plus. Vid inloggning i Förskrivningskollen har fritidsförskrivare möjlighet att förskriva recept.

För att få tillgång till patientens samtliga förskrivningar i NLL samt möjlighet att makulera och avsluta förskrivningar, krävs ett registrerat samtycke från den enskilda patienten. I Förskrivningskollen skapar fritidsförskrivare en förfrågan till patienten om ett registrerat samtycke, som patienten sedan godkänner i Läkemedelskollen. Samtycket är personligt och gäller i 4 år eller tills patienten väljer att ta bort det.

Länkar

- *Lag om nationell läkemedelslista (2028:1212)*
- *Nationell läkemedelslista, NLL - Utveckling - eHälsa SLL (ehalsaregionstockholm.se)*
- *Patientdatalagen (2008:255)*
- *Riktlinje skyddade personuppgifter-Region Stockholm*

Versionshistorik

Version	Datum	Skapare	Förändring och kommentar	Ansvarig
0.8	2022-02-17	Projektet NLL-anslutning med läsfunktionalitet	Ny version	Eva Pilsäter, chefläkare SLSO
0.9	2022-06-03	Projektet NLL-anslutning med läsfunktionalitet	Revision och ändringsförslag	Policyrådet
1.0	2022-06-08	Projektet NLL-anslutning med läsfunktionalitet	Godkännande	Magnus Thyberg
1.1	2024-01-09	Projektet NLL-anslutning med läsfunktionalitet	Uppdatering inför NLL-Läs	Eva Pilsäter, chefläkare SLSO
1.2	2024-03-22	Projektet NLL-anslutning med läsfunktionalitet	Revision och ändringsförslag	Policyrådet
1.3	2024-03-26	Projektet NLL-anslutning med läsfunktionalitet	Godkännande	Magnus Thyberg
1.4	2025-09-09	Område Läkemedel, Regional vård- och läkemedelsprocess	Godkännande	Marie-Louise Ovesjö, Policyrådets ordförande
1.5	2026-11-17	Område Läkemedel, Regional vård- och läkemedelsprocess	Godkännande	Marie-Louise Ovesjö, Policyrådets ordförande